

Referanser: MKR 36/12, KR 59/12

Saksdokumenter: (ettersendes på norsk til KM)

- Unity Document
- The Church – Towards a Common Vision
- Together Towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes

Økumeniske generalforsamlinger 2013 (KM-sak 09/13)

Sammendrag

2013 blir et viktig økumenisk år ettersom både Kirkenes verdensråd (KV) og Konferansen av europeiske kirker (KEK) holder generalforsamling. KVs 10. generalforsamling har som hovedtema *Livets Gud – led oss til rettferdighet og fred* og finner sted i Busan, Sør-Korea, 30. oktober-8. november. KEKs generalforsamlingstema er hentet fra Apg. 22,14-16; *Så hvorfor nøler du nå? – KEKs rolle i et Europa i endring*, og møtet arrangeres i Budapest 3.-8. juli.

Den norske kirke vil sende delegasjoner til begge generalforsamlingene, og Kirkemøtet vil gjennom denne saken få en orientering om disse møtene og mulighet til å gi innspill til delegasjonene fra Den norske kirke. Begge generalforsamlingene vil behandle en lang rekke saker. I dette saksfremlegget er det derfor valgt ut noen problemstillinger og dokumenter av særlig relevans for Den norske kirke og for saker Kirkemøtet særlig engasjerer seg i.

Hovedsaken på KEKs generalforsamling vil være ny organisasjonsstruktur. Den norske kirke v/Mellomkirkelig råd har allerede levert hørings svar til forslaget til ny struktur. Dette sammen med ønsket om å gjøre sak 9/13 praktisk håndterbar for Kirkemøtet, er bakgrunnen for at Kirkerådet anbefaler at KEKs generalforsamling legges fram som orientering for Kirkemøtet i 2013. Kirkemøtet inviteres til å drøfte og fatte vedtak kun vedrørende KVs generalforsamling. Kirkemøtet vil i 2014 bli gjort kjent med resultatene fra både KEK og KVs generalforsamlinger og få anledning til å drøfte hvorledes de skal følges opp i Den norske kirke.

De vedlagte dokumentene fra KV, *Unity Document* og *The Church*, har særlig interesse for vårt arbeid med ny kirkeordning, kirkeforståelsene og økumenikk, og dokumentet *Together Towards Life* knytter an til saken om misjon som Kirkemøtet behandlet i 2011. Kirkemøtet inviteres til å gi innspill til Dnk-delegasjonen til disse dokumentene. Den norske kirke har et stort engasjement i KVs arbeid for rettferdighet og fred, og vi utfordres til bidra til å videreutvikle dette i årene framover. Det legges opp til at møtet i Sør-Korea skal engasjere bredt – langt ut over de som er tilstede i Busan. Derfor lages det ressursmaterieill som kan brukes av medlemskirker, lokalmenigheter og enkeltpersoner, og generalforsamlingen vil kunne følges på Web-TV og sosiale medier. Kirkemøtet inviteres til å tenke kreativt om hvorledes KVs generalforsamling kan engasjere og inspirere bredt i Den norske kirke for å styrke sammenhengen mellom livet i lokalmenighetene og Den norske kirkes identitet som del av det globale kirkefelleskapet i KV.

Kirkemøtet inviteres til å:

- gi innspill til Dnks-delegasjon til KVs generalforsamling vedrørende:
  - de tre nevnte dokumenter
  - Dnks samarbeid med KV om arbeidet for rettferdighet og fred
  - å inspirere menighetene til engasjement i forhold til KVs generalforsamling
- ta omtalen av KEKs generalforsamling til orientering

Saksdokumentet orienterer om Den norske kirkes økumenisk engasjement med hovedvekt på KV og KEK. Den norske kirke var aktivt med i etableringen av de internasjonale økumeniske organisasjonene etter annen verdenskrig og vår kirke blir fortsatt sett på som en solid bidragsyter til det globale kirkelige fellesskapet. Til gjengjeld har søsterkirker og de økumeniske organisasjonene beriket norsk kirkeliv på mange områder. Forståelsen av hva som konstituerer kirken og hva som er kirkens oppdrag er utviklet i nært samarbeid med andre kirker og økumeniske organisasjoner. Den norske kirkes visjon som en «bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke» kan bare realiseres om vi knytter vår identitet til det verdensvide fellesskapet i Guds rike.

Kirkemøtet ba i KM-sak 12/11 «Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke i økumenisk kontekst» om at det utarbeides en handlingsplan for økumenikk.¹ I følge komitéinnstillingen til den saken er det av «stor betydning at Den norske kirke ser seg selv som en del av et større fellesskap av kirker som står sammen om evangeliet og kirkens tjeneste, og tar på alvor forpliktelsen i dette fellesskapet». Det lutherske verdensforbund (LVF) har etter sin forrige generalforsamling i Stuttgart i 2010 vedtatt en ny strategi for årene fram mot 2017. Denne sammen med vedtakene fra

---

¹ KM-sak 12/11 vedtakspunkt 6: «Kirkemøtet ber videre Mellomkirkelig råd om å utarbeide en handlingsplan for økumenikk som inkluderer grunnlagstenkning rundt den lutherske kirkes tilhørighet til den verdensvide kirke. En slik plan bør synliggjøre misjon og de eksisterende økumeniske relasjonene. Videre bør planen vise hvordan lutherske kirker bidrar inn i den økumeniske dialogen, så vel som påvirkes av det økumeniske fellesskap.»

generalforsamlingene til KV og KEK i 2013 vil gi oss et godt utgangspunkt for å utarbeide en handlingsplan for økumenikk i Den norske kirke.

Kirkenes verdensråd (KV)

KV ble etablert i 1948 som et fellesskap av kirker. I dag har organisasjonen 351 medlemskirker fra over 100 land, hovedsakelig fra de protestantiske og ortodokse tradisjoner. KV er den viktigste og bredeste kirkelige økumeniske organisasjonen i verden i dag. I tillegg samarbeider KV nært med den romersk-katolske kirke og er en sentral aktør i misjonalt og diakonalt arbeid. I dag ser vi også en tilnærming mellom KV og den evangeliske. Den norske kirke er den eneste norske medlemskirken i KV, men Norges Kristne Råd har observatørstatus, og Kirkens Nødhjelp har også et nært samarbeid med KV bl.a. gjennom Act Alliance (internasjonal økumenisk nødhjelps- og bistandssamarbeid).

KV har i grove trekk hatt samme organisasjonsstruktur helt siden etableringen i 1948, med en sterk og detaljstyrende sentralkomité. Nå foreligger et forslag til en omfattende modernisering av organisasjonen. Betydelig reduksjon av økonomiske ressurser og redusert stab de senere år har også framtvunget en omlegging til en mer fleksibel og effektiv organisasjon. Det endelige vedtaket blir fattet under generalforsamlingen.

Konferansen av europeiske kirker (KEK)

KEK ble til i tiden etter andre verdenskrig. I denne perioden skjedde en regionalisering av økumenisk arbeid over hele verden, knyttet til kirkenes behov for å forholde seg til særlige regionale spørsmål. I Europa var det et stort behov for forsoning mellom kirkene, og samarbeid for oppbygging av samfunnet. KEK ble stiftet ved sin første generalforsamling i 1959. I dag består organisasjonen av 124 medlemskirker fra en rekke konfesjoner, bl.a. ortodokse, gammelkatolske, anglikanske, lutherske, metodistiske, unerte, reformerte og mennonittiske kirker. I tillegg har organisasjonen 40 assosierte medlemsorganisasjoner, blant dem er Norges Kristne Råd. Den norske kirke var vertskap for KEKs generalforsamling i 2003 som ble holdt i Trondheim.

I dag utfordres KEK og kirkene i Europa av en region endring. Den store saken ved denne generalforsamlingen er forslaget om ny organisasjonsmodell. Forslaget kom opp på forrige generalforsamling i Lyon, og det ble vedtatt å framskynde neste generalforsamling til 2013 for å ferdigstille en høyst tiltrengt fornyelse av KEK som de senere år på mange måter har befunnet seg i en krise.

Saksorienteringen

Del 1 vil gi en generell og kortfattet innføring i Den norske kirkes økumeniske engasjement. Del 2 vil omhandle Kirkenes verdensråd og del 3 (til orientering) vil handle om Konferansen av europeiske kirker. I del 4 redegjøres det for økonomiske og administrative konsekvenser.

For å lette Kirkemøtet tilnærming til saken er det gitt *forslag* til vurderingstemaer i de skyggelagte tekstboksene. Referanser til utfyllende informasjon og sentrale dokumenter finnes i fotnotene.

I skrivende stund (januar 2013) er ikke programmet, sakene og dokumentene til de to generalforsamlingene ferdig. Mye vil falle på plass utover våren, og det kan være nødvendig å gi Kirkemøtet en supplerende oppdatering i april.

Man kan følge forberedelsen til de to generalforsamlingen på disse nettsidene:
KV: <http://wcc2013.info/en> og KEK: <http://assembly2013.ceceurope.org/>

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak

1. Kirkemøtet vil understreke berikelsen og forpliktelsene som ligger i Den norske kirkes medlemskap i Konferansen av europeiske kirker (KEK) og Kirkens verdensråd (KV). Kirkemøtet ber delegasjonene fra Den norske kirke til generalforsamlingene i 2013 støtte vedtak som setter KEK og KV i stand til å møte aktuelle utfordringer og videreføre det økumeniske samarbeidet for å synliggjøre enheten i Kristus og gi et felles kristent vitnesbyrd.
2. Kirkemøtet ber delegasjonen fra Den norske kirke til generalforsamlingen til KV i 2013 vektlegge følgende:.....

Saksorientering

1. Bakgrunn

Økumenikk er det kirkelige begrepet på organisert samarbeid mellom ulike kirkesamfunn. De store internasjonale økumeniske organisasjonene ble til i tiden etter 2. verdenskrig, men har røtter tilbake til tiden rundt forrige århundreskiftet. Sent på 1800-tallet ble internasjonale kristne studentbevegelser arenaer der kristne søkte sammen på tvers av kirkesamfunnene. Den store misjonskonferansen i Edinburgh i Skottland i 1910 regnes ofte som begynnelsen på organisert økumenisk arbeid. Deltakerne på konferansen mente at splittelsen mellom kirkesamfunnene var et hinder for misjonsvirksomheten som hadde skutt fart ut over på 1800-tallet. I mellomkrigs-tiden ble det arrangert flere store konferanser der målet var å skape grobunn for samarbeid over kirkegrensene.

Eivind Berggrav, Oslo-biskop fra 1937 til 1951, var en foregangsmann for Den norske kirkes økumeniske engasjement. Vår kirke var blant grunnleggerne ved opprettelsen av Det lutherske verdensforbund (LVF) og Kirkenes verdensråd (KV), og vi deltok også da Konferansen av europeiske kirker (KEK) ble etablert i 1959.

Det lutherske verdensforbund (LVF) ble etablert i 1947. Organisasjonen har om lag 140 lutherske kirker som medlemmer, noe som inkluderer over 80 % av verdens lutheranere. LVFs sekretariat ligger i Genève. Biskop Helga Haugland Byfuglien er for tiden visepresident for den nordiske regionen i LVF, og Jenny Skumsnes Moe er medlem av LVFs råd. LVF betegner seg selv som en «Communion of Churches» som et uttrykk for en svært nær relasjon mellom de lutherske kirkene. LVF er konfesjonelt Den norske kirkes nærmeste internasjonale samarbeidspartner.

De senere tiår har vår kirkes økumeniske engasjement vokst, og en rekke nordmenn har hatt sentrale verv og lederstillinger i de internasjonale økumeniske organisasjonene.

Den norske kirke er medlem av følgende økumeniske organisasjoner:

- Norges Kristne Råd
- Det lutherske verdensforbund
- Fellesskapet av protestantiske kirker i Europa
- Konferansen av europeiske kirker
- Kirkenes verdensråd

Sentrale økumeniske avtaler:

- Porvoo-avtalen (anglikanske og lutherske kirker i nordvest-Europa)
  - Nådens fellesskap (Metodistkirken i Norge og Dnk)
  - Felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren (Den katolske kirke og LVF)
- (Jfr. vedlegg)

Alle de økumeniske organisasjonene arbeider for fellesskap mellom kristne på tvers av konfesjonsgrensene og for et felles kristent vitnesbyrd i verden. Jesu bønn i Joh. 17,21: «Må de alle være ett, slik du, Far, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss, for at verden skal tro at du har sendt meg» er litt enkelt sagt, økumenikkens mål og drivkraft.

Enhetsarbeidet skjer både gjennom drøfting av teologiske spørsmål og ved felles engasjement i sosialetiske spørsmål. Økumenikken er derfor ikke bare et indrekirkelig anliggende, men også et vitnesbyrd til alle mennesker om Guds kjærlighet og en oppfordring til å verdsette hele skaperverket og å bygge rettferdige og fredelige fellesskap på tvers av kulturer og religioner.

Gjennom den økumeniske bevegelsen har Den norske kirke fått inspirasjon til å utvikle gudstjenestelivet, ikke minst med sanger og bønner fra kirker i andre deler av verden. Vi finner igjen økumeniske impulser i den nye gudstjenesteordningen. Kontakten med den verdensvide kirke har også brakt andre dimensjoner inn i norsk kirkeliv, for eksempel ved at mange menigheter har vennskapskontakt med søstermenigheter i andre land. LVF og KVs sterke sosialetiske engasjement, ikke minst i kampen mot apartheid, arbeidet for økonomisk rettferdighet og fred, engasjementet for hiv/aids og miljøspørsmål har hatt vesentlig betydning for Dnks forståelse av kirkens diakonale oppdrag slik det kommer til syne i *Plan for diakoni*.

2. Kirkenes verdensråd

2.1. Bakgrunn

Kirkenes verdensråd ble etablert i 1948 da *Faith and Order* som arbeidet for kristen enhet, og *Life and Work* som tok sikte på kristent fellesskap i sosial innsats, gikk sammen. I 1961 sluttet det internasjonale misjonsrådet seg til KV. Organisasjonen har i dag 351 medlemskirker fra 100 ulike land med over en halv milliard medlemmer. Sekretariatet ligger i Genève og generalsekretær er Olav Fykse Tveit fra Den norske kirke. Kjetil Aano er for tiden vår kirkes medlem i sentralkomiteen.

KVs selvforståelse er å være et fellesskap av kirker. Organisasjonen handler på oppdrag fra medlemskirkene og skal tilrettelegge for samhandling og felles vitnesbyrd.

The World Council of Churches is a fellowship of churches which confess the Lord Jesus Christ as God and Saviour according to the scriptures, and therefore seek to fulfill together their common calling to the glory of the one God, Father, Son and Holy Spirit.

It is a community of churches on the way to visible unity in one faith and one eucharistic fellowship, expressed in worship and in common life in Christ. It seeks to advance towards this unity, as Jesus prayed for his followers, "so that the world may believe." (John 17:21)³

---

³ Les mer i KVs selvpresentasjon på http://www.oikoumene.org/fileadmin/files/wcc-main/2010pdfs/WCCintro_ENG.pdf

KV arbeider ut fra et konsensusprinsipp, som er krevende når motsetningene er store mellom ulike teologiske tradisjoner, men som likevel har vist seg å være svært konstruktiv fordi alle må bestrebe seg på å forene medlemskirkenes arbeid for synlig enhet og felles kristent vitnesbyrd, samtidig som uenighet kommer til uttrykk og respekteres. Et «forsonet mangfold» er et uttrykk som ofte brukes for å karakterisere dagens konsensusøkumenikk i KV.

KV organiserer ortodokse og protestantiske kirker. Den katolske kirke er ikke medlem, men samarbeider nært med KV på ulike områder og er bl.a. med i *Faith and Order* og *Kommisjonen for misjon og evangelisering*. Det har vært en tradisjon fra 60-70-tallet å fremheve motsetninger mellom den økumeniske bevegelse, representert ved KV og den evangelikale bevegelse, representert ved bl.a. Lausannebevegelsen. Årsakene er å finne i ulik teologisk forståelse, ulik vektleggingen av sosial-etikk og politisk engasjement i forhold til evangelisering og synet på andre religioner. Særlig etter KVs generalforsamling i 1968 i Uppsala hvor *Programme to Combat Racism* ble lansert og da KV engasjerte seg i frigjøringskamper, skjerpet motsetningene seg.

I dag er flere av disse motsetningene i realiteten tilbakelagt historie, selv om forestillingene om store meningsforskjeller fortsatt er levende. Men ikke minst under markeringen av Edinburgh 2010, ble det tydelig at KV og de evangelikale miljøene nå på mange områder står nær hverandre, og at påstandene om at KV ensidig er opptatt av sosial-etikk og de evangelikale av klassisk evangelisering, ikke lenger er holdbare. Dette betyr imidlertid ikke at alle teologiske motsetninger er overvunnet, men det vi nå ser er et økt samarbeid på tvers av ulike miljøer og nye arenaer for samhandling og samtale. *Global Christian Forum* som sprang ut av KVs generalsamling i Harare i 1998, er blitt et viktig møtested for en stor bredde i kristenheten. I dag ser vi også det nære samarbeidet komme til uttrykk ved at flere pinsekirker ønsker medlemskap i KV. Det er symptomatisk at planleggingskomiteen til generalforsamlingen i Busan har mange medlemmer som ikke kommer fra medlemskirker i KV, og flere av de sør-koreanske vertskapskirkene tilhører karismatiske og 'konservative' grupperinger.

Historien til KV har også vært preget av motsetninger mellom kirker i nord og sør, noe som har sammenheng med vestlig imperialisme og uheldig misjonspraksis. I dag, hvor hovedtyngden av kristenheten befinner seg i sør og øst, endres maktforholdene og relasjonene, og som i alle endringsprosesser medfører det nye utfordringer - men også nye muligheter for samhandling og felles vitnesbyrd. KV har siden starten også vært preget av klassisk dogmatisk uenighet mellom de protestantiske og de ortodokse kirkene. En tendens som er forsterket de senere år, er at sosialetiske spørsmål, særlig knyttet til kjønn- og seksualitet, skaper nye spenninger i den økumeniske bevegelse - men også internt i den enkelte medlemskirke - og nye allianser oppstår.

KV har på mange områder fremdeles den organisasjons- og styringsstruktur som ble til i 1948, og som i dag oppleves i utakt både med moderne organisasjonsledelse og med de aktuelle utfordringene i kirke og samfunn. Når KVs medlemskirker nå møtes i Sør-Korea høsten 2013, ligger det forslag til flere organisasjonsmessige endringer, hvis hensikt er å modernisere og effektivisere organisasjonen. Generalsekretærskiftet i 2010 innebar en nyorientering, som sentralkomiteen har støttet opp om, og som man håper vil gjøre KV bedre

rustet til å spille rollen som den bredeste og mest sentrale globale økumeniske aktør i verden i dag. Som så mange av de tidligere generalforsamlingene, vil Busan trolig også bli stående som et veiskille i KVs historie.

2.2 Fra Porto Alegre til Busan

KV har siden forrige generalforsamling i Porto Alegre, Brasil, i 2006 gjennomlevd flere omfattende kriser:

Den første hadde å gjøre med at relasjonen mellom det protestantiske flertallet og de ortodokse medlemmene av organisasjonen var på bristepunktet. Noen få ortodokse kirker valgte å forlate KV, men de fleste ble igjen. Spenningen ble løst ved at man foretok et gjennomgripende skifte da man gikk fra å være en organisasjon styrt av flertallsvedtak til konsensusprinsippet. Det vil si, KV kan i praksis ikke gjennomføre noe dersom en gruppe prinsipielt setter seg imot at det skjer. Dette er en krevende organisasjonsform, men det går ofte forbløffende godt, og selv når det er et lite mindretall, får en likevel oftest aksept for at vedtak kan fattes.

I perioden etter forrige generalforsamling opplevde KV for første gang i sin historie at en generalsekretær måtte forlate jobben på grunn av sviktende tillit. Ekstra ille ble det fordi det dreide seg om den første generalsekretæren fra et afrikansk land, slik at saken også aktualiserte spenninger mellom nord og sør. Saken førte til store medieoppslag og skapte en dyp krise i organisasjonen. Dette var situasjonen da Olav Fykse Tveit ble valgt til ny generalsekretær i KV i 2009. Noe av det viktigste han måtte gripe fatt i, var å bygge bro mellom de ulike partene. Dette har han maktet på en god måte, og han nyter i dag stor tillit som leder, noe som klart kom til uttrykk under det siste sentralkomitémøtet før generalforsamlingen, som fant sted på Kreta i august/september 2012.

Fra starten og fram til ca. 1980 hadde KV en romslig økonomi. Flere av de store europeiske og amerikanske kirkene fikk store statlige midler som ble kanalisert til dette arbeidet. KV hadde store og kostbare program, som for eks. oppbygging av teologisk undervisning globalt, tiåret i kamp mot rasisme, osv. Dette førte til oppbygging av en stor stab i Genève, og til omfattende programmer. Særlig i tida etter 2000 har økonomien strammet seg til. Statlige tilskudd til denne typen arbeid minket sterkt. KV har i dag langt færre ressurser, noe som fører til både en tydeligere begrensning av aktiviteter, og til en sterk reduksjon av staben. Fra å være ca. 400 ansatte i de økonomiske glansdagene, er nå staben i Genève under 100. Denne innstrammingen har medført en grunnleggende drøfting av hva som er KVs kjernevirksomhet. Når økonomien er stram, bli det desto viktigere å gjøre de oppgavene som bare KV er i stand til å gjøre, og å spille på lag med andre organ, offentlige eller private, religiøse eller sekulære, på andre felt. Også i dette arbeidet har nåværende ledelse vist vilje og hatt evne til å gjennomføre nødvendige endringer.

KV var lenge enerådende i globalt økumenisk arbeid. Men med framveksten av nye kirkesamfunn, særlig pentekostale og evangelikale grupper både i det globale sør og i USA og Europa, vokste det fram flere selvbevisste aktører på den økumeniske arenaen. KV så lenge på disse enten som konkurrenter eller motstandere, mens de på sin side, enten det var Lausanne-bevegelsen, World Evangelical Alliance eller globale sammenslutninger av

karismatiske/pentekostale kirker, så på KV med sterk skepsis. Dette merket vi også i norsk kirkeliv, hvor enkelte av misjonsorganisasjonene og evangelikale miljøer var skeptiske til KV, særlig utover på 1970-tallet. Men dette har endret seg. I tiden etter 2000 har det vokst fram en større gjensidig forståelse mellom ulike økumeniske aktører, og et nærmere samarbeid mellom KV og de evangelikale miljøene. Dette så man tydelig i forbindelse med Edinburgh 2010 og Lausannemøtet i Cape Town samme år. KM-saken om misjon i 2011 redegjorde for denne utviklingen.

Alt dette innebærer slett ikke at utfordringene er forbi. En lever fortsatt midt oppe i dem og vi vil møte dem ganske konkret under avviklingen av generalforsamlingen i Busan, der både teologiske spenninger, spørsmål knyttet til de ortodokses rolle, stramme økonomiske rammer og samspillet mellom ulike økumeniske aktører vil merkes.

2.3 Den norske kirkes rolle som medlemskirke

Den norske kirke har hatt et utstrakt samarbeid med KV i årene siden forrige generalforsamling. Vi har også bidratt økonomisk til flere av KVs programmer (med OVF-midler og prosjektstøtte fra Utenriksdepartementet). Den norske kirke er for tiden blant de viktigste økonomiske bidragsytere til KVs programarbeid. Kirkens Nødhjelp gir også vesentlige bidrag, både økonomisk og faglig.

Noen eksempler på konkret samarbeid kan nevnes:

- KVs urfolksarbeid: Dnk har bidratt til finansieringen av en urfolksstilling i sekretariatet i Genève. Samisk kirkeråd (SKR) har hatt et nært samarbeid med KV, og erfaringene fra samisk kirkeliv har hatt vesentlig betydning og vært til inspirasjon for det internasjonale økumeniske urfolksarbeidet. SKR deltar i dag i en ressursgruppe som skal fornye KVs urfolksarbeid. I den senere tid har SKR sammen med MKR samarbeidet med KV om situasjonen for urfolk i Canada knyttet til miljødeleggelser som følge av bl.a. tjæresand-prosjekter.
- Dnk har bidratt til finansiering av KVs teologiske arbeid og til det økumeniske instituttet i Bossey. Vi har hele tiden hatt en representant for Dnk med i Faith and Order, og i høst var MKR vertskap for det nordisk-baltiske Faith and Order-møtet. Dnk har også levert høringsuttalelser til viktige økumeniske dokumenter (noen av disse ligger til grunn for de dokumentene som skal diskuteres i Busan). Det teologiske samarbeidet med Faith and Order har vært viktig for arbeidet i Teologisk nemnd. De økumeniske impulsene fra KV har vært viktige i arbeidet med Dnks reformer de senere år, og nå i arbeidet med ny kirkeordning.
Det foregår ulike former for samarbeid mellom KV og våre teologiske læresteder, bl.a. ble det arrangert en konferanse om teologisk utdanning på MF i samarbeid med KV i 2012.
- Den norske kirkes nord/sør-informasjon har videreformidlet til norske menigheter liturgier og salmer fra mange KV-arrangementer. Dette har ført til bl.a. utgivelsen av 'Syng Håp'-bøkene og til ressursmaterieill til bruk i freds-, miljø- og solidaritetsgudstjenester. Dnk har en representant i planleggingsgruppen for gudstjenesteliv under generalforsamlingen i Busan.

- Dnk var aktivt med på KVs markering av Edinburgh 2010, noe som blant annet resulterte i KM-saken om misjon i 2011. Dnk har også, i samarbeid med Norges Kristne Råd, deltatt i den årlige Bønneuken for kristen enhet.
- Vår medvirkning i KVs «tiår mot vold» var viktig for etableringen av Kirkens Ressurssenter mot vold og overgrep. Erfaringene fra senterets arbeid er brakt tilbake til det økumeniske fellesskapet, bl.a. gjennom et verksted på fredskonferansen på Jamaica i 2011.
- KM-saken fra 2007 om kirken og økonomisk globalisering (KM 10/07) hadde nær sammenheng med Dnks medvirkning i KVs program «Poverty, Wealth and Ecology» (en videreføring av AGAPE-programmet). Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) under MKR har levert vesentlige bidrag til dette arbeidet i KV, og også bidratt med finansiering av KVs arbeid med fred og økonomisk rettferdighet.
- Samarbeidet mellom Dnk og KN om miljø- og klimaspørsmål har vært viktig, bl.a. i forbindelse med FNs klimatoppmøter i Durban (COP17, 2011) og Qatar (COP 18, 2012). KV bidrar sammen med LVF til å gi viktige internasjonale innspill til det økumeniske prosjektet Skaperverk og bærekraft. (Jf. KM-sak 04/12)
- Dnk har et nært samarbeid med KV i arbeidet for rettferdighet og fred i Midtøsten. Vi deltar i den årlige «Kirkeuka for fred i Israel og Palestina», og vi er også med på Ledsagerprogrammet EAPPI (Ecumenical Accompany Programme in Palestine and Israel). Vi har også en Dnk-representant i KVs komité for Israel og Palestina (PIEF). Dnk er med på å finansiere KVs kontor i Jerusalem og bidrar med økonomisk støtte og andre ressurser til KVs arbeid med religionsdialog, arbeidet for å sikre kristent nærvær i Midtøsten og samarbeidet med Kirkerådet i Midtøsten (Middle East Council of Churches). KM-saken om «Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar» (KM 09/08) og vårt arbeid for trosfrihet og minoriteter i Midtøsten har nær sammenheng med Dnks samarbeid med KV. Utenriksdepartementet bidrar med finansiering til KVs samarbeid med Dnk om Midtøsten.
- Dnk bidro aktivt under den store fredskonferansen på Jamaica i 2011, og et konkret resultat av et norsk initiativ på Jamaica er KVs omfattende arbeid overfor FN for å få til en våpenhandelsavtale (Arms Trade Treaty). Vårt initiativ (samarbeid med Fredsplattformen i Norges Kristne Råd og Kirkens Nødhjelp) har ført til en global kirkelig kampanje, som er blitt sett på som en eksemplarisk måte KV har samarbeidet med medlemskirker på. Utenriksdepartementet bidrar med finansiering.
- KVs arbeid med religionsdialog er viktig for vårt eget arbeid med religionsdialoger både i Norge og internasjonalt. Dnk henter teologisk argumentasjon og inspirasjon, bl.a. gjennom deltagelse på ulike konferanser som KV arrangerer om religionsdialog og religionsfrihet, for eksempel i forhold til Pakistan, Sri Lanka og Nigeria.

2.4 Hva er en generalforsamling i KV?

Generalforsamlingen i KV, som har møttes hvert 7. år, er organisasjonens øverste besluttede organ, men også en manifestasjon av enheten mellom medlemskirkene. Gudstjenester og bønn går som en rød tråd gjennom dager fylt med forhandlinger, fellesskap og mange ulike aktiviteter.

Delegatene fra medlemskirkene vil evaluere KVs programarbeid siden forrige generalforsamling og gi signaler om hva KV skal prioritere i årene fram mot neste generalforsamling. De vil videre vedta ny organisasjonsstruktur, velge presidenter og ny sentralkomité, KVs øverste organ mellom generalforsamlingene. Den besluttede delen av møtet vil også komme med aktuelle uttalelser og vedta et sluttokument.

Observatører og samarbeidspartnere som regionale og nasjonale økumeniske råd, misjons- og diakonale organisasjoner, andre økumeniske organisasjoner og observatørkirker (bl.a. Den katolske kirke), spiller en svært viktig rolle under en KV-generalforsamling. I forkant av møtet i Busan har disse også bidratt aktivt til å reise aktuelle tema og til utformingen av programmet. Fra norsk side vil Norges Kristne Råd og Kirkens Nødhjelp sende observatører og representanter. Også andre norske organisasjoner og institusjoner vil trolig være representert (uklart hvem pr. i dag).

Et stort antall gjester og ressurspersoner setter sitt preg på plenumssamlinger, ikke minst bidrar de til en lang rekke kulturelle arrangementer, som forkynnere og foredragsholdere og som deltagere i diskusjoner i plenum og i ulike grupper.

Litt enkelt sagt møtes 'alle' sentrale kirker og organisasjoner i kristenheten under en KV-generalforsamling, noe som gjør den til verdens mest representative kristne møte. Derfor knytter det seg stor forventning til disse møtene. Mangfoldet i kristne tradisjoner og spiritualitet fra kirker i hele verden utfoldes under en generalforsamling. Det er et sterkt uttrykk for det kristne fellesskapet. Et slikt møte gir en unik mulighet for et felles kristent vitnesbyrd og en styrking av forpliktelsen til å synliggjøre enheten i Jesus Kristus – slik at verden kan tro.

Det er nok riktig å si at hver enkelt av KVs generalforsamlinger har vært avgjørende milepæler ikke bare i KVs utvikling, men for utviklingen i hele den globale kirken. KV ble etablert under den første generalforsamlingen i Amsterdam i 1948. De senere generalforsamlingene er: Evanston, USA (1954); New Delhi, India (1961); Uppsala, Sverige (1968); Nairobi, Kenya (1975); Vancouver, Canada (1983); Canberra, Australia (1991); Harare, Zimbabwe (1998) og Porto Alegre, Brasil (2006).⁴

---

⁴ Den 15 min. lange filmen som finnes på KVs hjemmeside gir glimt fra disse forsamlingene og er en spennende og informativ innføring til hva som skjer under en generalforsamling. <http://wcc2013.info/en/about-the-assembly>

2.5 Generalforsamlingen i Busan: vertskap, planlegging og deltagelse

Kirkerådet i Sør-Korea, hvor fire av medlemskirkene er KV-medlemmer, er vertskap for generalforsamlingen i 2013. KV har mobilisert bredt og fått med seg mange kirkelige miljøer i arrangementskomitéen. Vertskapet håper at møtet skal bli en stor global og regional begivenhet og et tydelig kristent vitnesbyrd i et land hvor nord og sør fortsatt er delt i to og bærer på sårene fra den kalde krigen. Bønnen *Livets Gud – led oss til rettferdighet og fred*, har en alvorlig undertone i denne del av verden, samtidig som den er bærer av håp.

Generalforsamlingen er planlagt i samarbeid mellom den koreanske vertskomiteen og en svært bredt sammensatt internasjonal Busan-komité. Denne gangen er det lagt spesiell vekt på å inkludere også kirker som ikke er KV-medlemmer og partnerorganisasjoner i planleggingen av generalforsamlingen. Planleggingen har vært en åpen og inkluderende prosess med gode muligheter til å gi innspill underveis, både fra KVs styrende organer og gjennom mange møtepunkt mellom KVs stab og representanter fra medlemskirker og partnere. Fra norsk side deltar Kari Veiteberg i planleggingen av gudstjenestelivet i Busan.

Generalforsamlingen er tenkt som en gedigen 'happening' hvor det forventes 4-5 000 mennesker, de fleste koreanere. Møtet er åpent i den forstand at alle som ønsker det er velkomne til å delta på alt, unntatt i de formelle forhandlingene. Det vil også være rikelig mulighet til å besøke koreanske kirker og bli eksponert for situasjonen i det splittede Korea. Det planlegges også besøk til Nord-Korea og et 'fredstog' som skal gå fra Berlin til Busan.

Til vurdering:

Representanter fra bispedømmer, menigheter, organisasjoner og enkeltpersoner i Den norske kirke står fritt til å melde seg på som deltakere, men må dekke alle kostnader selv (beregnet ca. kr 33.000 pr. deltaker). Det er anledning til å delta på deler av møtet, men det anbefales sterkt å være til stede under hele. De som ikke kan være fysisk tilstede, vil kunne følge med på Web-TV og sosiale medier.

Drøyt 825 personer vil være delegater fra medlemskirkene. Halvparten av kirkene har bare en delegat. Den norske kirke er en relativt stor medlemskirke med sine tre delegater. Medlemskirkene har selv oppnevnt de fleste delegater, men sentralkomiteen supplerer (etter forslag fra kirkene) for å utjevne ubalanser og gjøre møtet representativt. I tillegg kommer som nevnt observatører fra regionale og nasjonale kirkelige råd, andre kirkesamfunn (for eksempel katolikkene), rådgivere og andre ressurspersoner, kirkeldere, gjester, representanter for samarbeidspartnere og kirker som søker medlemskap eller nærmere samarbeid med KV. 150 stewards vil bidra til den praktiske gjennomføringen sammen med det koreanske vertskapet. I tillegg forventes mange pressfolk.

Kort sagt; dette vil være det største kirkemøtet til nå i historien, i betydningen den bredeste representasjonen fra kristenheten som vi har sett.

Den norske kirkes delegasjon i Busan

Delegater:

1. Helga Haugland Byfuglien, ledende biskop, medlem av MKR og visepresident i LVF. Leder av delegasjonen.
2. Kjetil Aano, leder av MKR og medlem av KV's sentralkomité
3. Marianne Brekken, medlem av MKR, ungdomsdelegat
4. Tore Johnsen, generalsekretær i SKR, oppnevnt av KV's sentralkomité

Rådgiver for delegasjonen

5. Berit Hagen Agøy, generalsekretær i MKR

Observatører

6. Svein Arne Lindø, leder av Kirkerådet
7. Jens-Petter Johnsen, direktør i Kirkerådet

Andre (pr. jan 2013)

8. Kjell Magne Bondevik, leder av KV's kommisjon for internasjonale Spørsmål
9. Beate Fagerli, seniorrådgiver i MKR
10. Toril Edøy, representant for EDAN
11. En fra KR's kommunikasjonsavdeling
Eventuelle stewards

I tillegg til delegasjonen fra Den norske kirke vil det delta representanter fra kirkelige organisasjoner og de teologiske lærestedene. Norges Kristne Råd har observatørstatus i KV og vil delta under generalforsamlingen. Også Kirkens Nødhjelp vil være representert med sin ledelse.

2.6 Generalforsamlingens innhold

Et mangfoldig og rikt program vil møte deltagerne på generalforsamlingen i Busan. Det er ikke bare et sted for formelle beslutninger, men et myldrested for økumenisk mangfold og spiritualitet fra alle deler av den verdensvide kirke. Busan blir et stort fellesskap mellom kristne, et møtested for å dele erfaringer og kunnskap og for å diskutere en lang rekke aktuelle økumeniske utfordringer.

Hovedtema

Bønnen *Livets Gud - led oss til rettferdighet og fred* vil være livsnerven gjennom generalforsamlingens dager og mange aktiviteter. Hovedtemaet er inspirert av den koreanske konteksten og av en økende erkjennelse av alvoret i oppdraget om å ta vare på alt liv og fremme rettferdighet. Guds folk er kalt til å sette bønnen om til handling, vi er kalt til liv, til tro og til håp.

Hovedtemaet vil belyses gjennom fem dimensjoner ved det å være kirke:

- koinonia (én tro og ett felleskap i Jesus Kristus)
- martyria (vitnesbyrdet i verden),
- diakonia (tjenesten for rettferdighet og fred)
- ecumenical formation (lederskap)
- inter-religious cooperation (konteksten vi lever i)

Hovedtemaet et uttrykk for vår avhengighet av Guds kjærlighet og nåde, samtidig som det er dynamisk og bringer oss framover: Vi skal med Guds kraft bidra til rettferdighet og fred i verden. «Livets Gud - led oss» er en bønn som pilgrimber ber og som får fram at kirken alltid er i bevegelse, alltid ivrig etter å gi Evangeliet videre. Det er *livets* Gud som leder *oss*, et fellesskap, til å gjøre budskapet om frelsen i Jesus Kristus relevant i møte med mennesker i vår tid.

Enheten i Kristus er Guds gave til kirken, vår oppgave er å ta imot og å synliggjøre enheten. Med utgangspunkt i den skal vi bringe evangeliet i ord og handling ut i verden. Slik sett er hovedtemaet uttrykk for kirkens sentrale oppdrag i verden. Rettferdighet og fred handler ikke bare om kirkens folk, men om at alle mennesker er skapt i Guds bilde, med samme verdighet og samme rett til å leve i fred og oppleve rettferdighet. Kirken skal bringe Guds forvandlende nåde og rettferdighet ut til alle mennesker. Dette er et felles oppdrag for den verdensvide kirken.

KV arrangerte en stor internasjonal fredskonferanse om «Just Peace» på Jamaica i mai 2011, som en avslutning på KVs *Tiår mot vold*.⁵ Den norske kirke deltok sammen med Norges Kristne Råd og Kirkens Nødhjelp, bl.a. ved å arrangere fem verksteder. Tematikken fra Jamaica vil følge oss inn i Busan-møtet. Etter Jamaica-møtet var det forventninger om at man på generalforsamlingen skulle vedta et epokegjørende økumenisk dokument med en felles forståelse av 'rettferdig fred'. Dette viste seg å være for ambisiøst, for begrepet er såpass uklart. Men det vil være gjenstand for videre teologiske diskusjoner og samtaler om hvordan det økumeniske fellesskapet helt konkret kan bidra til fred og rettferdighet i ulike sammenhenger. Det finnes vel knapt en kontekst i dagens verden hvor bønnen *Livets Gud - led oss til rettferdighet og fred* ikke er aktuell. Men i den koreanske virkeligheten spiller temaet naturlig nok også på håpet om rettferdighet og fred i Nord-Korea.⁶

---

⁵ Viktige dokumenter herfra kan leses på <http://www.overcomingviolence.org/en/peace-convocation.html>

⁶ På nettsiden <http://wcc2013.info/en/> finnes mange refleksjoner over hovedtema fra ulike deler av verden

Til vurdering / innspill til delegasjonen

- Hva legger vi i vår norske kontekst i bønnen *Livets Gud - led oss til rettferdighet og fred*?
- Hvor finnes det urett og ufred i Norge i dag? Hvordan forholder Den norske kirke seg til dette?
- Er det forhold i Norge og erfaringer fra Dnks arbeid som delegasjonene skal ta med seg til Busan?

Gudstjenesteliv, bønn og bibelstudier

Hver dag under generalforsamlingen vil rammes inn av morgen- og kveldsbønn. Det vil også være bibeltimer om formiddagene ledet av folk fra alle kontinenter. Tekstene skal hjelpe oss å utdype hovedtemaet *Livets Gud - led oss til rettferdighet og fred*. Bibelstudiematerialet vil bli publisert på nettet sommeren 2013 med tanke på at det også kan brukes som forberedelse i medlemskirken.⁷ Generalforsamlingen er et sted for å dele den spiritualiteten som finnes i ulike former i den verdensvide kirken. Disse møtene har vært svært viktige inspirasjonskilder for vår kirke, som har hentet hjem nye liturgiske impulser, bønner og sanger som vi så finner igjen i mange norske lokalmenigheter.

Økumeniske samtaler

Omlag 20 såkalte 'økumeniske samtaler' skal ta opp aktuelle problemstillinger innenfor det økumeniske samarbeidet i dag, drøfte konkrete situasjoner rundt om i verden og diskutere hvorledes KVs medlemskirker og andre partnere i samarbeid kan bidra til et relevant og klart kristen vitnesbyrd og styrke kirkens arbeid for rettferdighet og fred. Det settes av god tid til disse samtalene, deltakerne velger ett tema og følger det gjennom fire ulike sesjoner.⁸ Rapportene fra samtalene tas med til den nyvalgte sentralkomiteen og det videre programarbeidet til KV etter Busan.

Tematiske samlinger

Til generalforsamlingen foreligger det flere økumeniske dokumenter som alle utdyper hva vi ber om når vi ber *Livets Gud - led oss til rettferdighet og fred*.

Det vil være egne temamøter som tar opp misjon, enhet og kirkeforståelse, rettferdighet og fred. Man vil også særskilt drøfte situasjonene i det delte Korea. Hva kan kirkene bidra med for å skape en rettferdig fred for det koreanske folket? Det at generalforsamlingen arrangeres i Asia, i en kontekst hvor de kristne utgjør en minoritet, vil trolig prege samtalene om kirkens forhold til andre religiøse tradisjoner.

⁷ Bibelstudiene blir lagt ut på samme nettsted.

⁸ Temaene for de økumeniske samtalene er i skivende stund under planlegging, og vil foreligge til Kirkemøtet i april.

De viktigste ressursdokumentene til generalforsamlingen

- Unity Document
- The Church – Towards a Common Vision
- Together Towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes
- Economy of Life, Justice and Peace for all

- Theological Perspectives on Diakonia
- Christian Witness in Multi-Religious World
- Just Peace Companion

I tillegg vil det bli lagt fram en rekke rapporter om KVs arbeid siden forrige generalforsamling. De tre første dokumentene oversettes til norsk og følger denne saken. For øvrig finnes alle dokumentene på engelsk på generalforsamlingens hjemmeside.

Disse dokumentene, som er anbefalt av KVs sentralkomité, vil danne utgangspunkt for tematiske diskusjoner - men de skal ikke vedtas på generalforsamlingen. Unntaket er *Unity Document* – som vil være slutterklæringen fra møtet og viss tekst blir ferdigstilt under møtet. Tanken er at medlemskirkene på generalforsamlingen gis anledning til å kommentere dokumentene og gi innspill og føringer på KVs videre arbeid med tematikken dokumentene omhandler. Vi vil komme tilbake til tre av disse dokumentene nedenfor.

Madang-programmet (koreansk for gårdsplass)

Generalforsamlingen vil også utfolde seg som et torg med utstillinger, kulturarrangementer, ulike arrangementer og 70 tematiske verksteder. Den norske kirke er, sammen med Norges Kristne Råd og Kirkens Nødhjelp, arrangør av to verksteder: «Walking Together in Hope in Palestine and Israel» (ledsagerprogrammet - EAPPI) og «The Sami Church Life and the work on reconciliation». Madang-programmet vil være et fargerikt mylder som viser den verdensvide kirkes mangfold i kulturelle uttrykk og tradisjoner. Verkstedene gir anledning til å bli kjent med en rekke konkrete situasjoner som kirkene befinner seg i rundt om i verden, og de vil være arenaer for erfarings- og meningsutveksling – og forhåpentligvis gi ny innsikt og inspirasjon til videre økumenisk samarbeid. Rapportene fra de økumeniske samtalene og verkstedene vil være svært verdifulle når sentralkomiteen og KVs stab skal utforme KVs program og planer for årene fram mot neste generalforsamling.

Pilgrimage to Busan: A Journey into Ecumenical Christianity

Som nevnt, vil Busan-møtet være et åpent og inkluderende møte, og det satses mye på at det skal engasjere medlemskirkene og enkeltpersoner – langt ut over de få delegater og andre som har anledning til å være tilstede i Korea. Det lages derfor ressursmaterieell til bruk i lokalmenigheter, bibel- og studiegrupper, foreninger m.m. Alt kan lastes ned fra generalforsamlingens hjemmeside.⁹ Der finnes veiledninger for gruppeledere og studiematerieell for deltakere, og det fokuseres på seks ulike tema: enhet, misjon, fred,

⁹ Dette ressursmaterialet finnes på: <http://wcc2013.info/en/resources/pilgrimage-to-busan/pilgrimage-to-busan>

rettferdighet, bønn og disippelskap. Materiellet er utformet av ulike kirkelige tradisjoner og eksemplifiserer tematikken med ulike konkrete situasjoner rundt om i verden.

Bibelstudiene, tematiske refleksjoner, sanger m.m. vil også foreligge på nettet i løpet av våren, og sosiale medier vil muliggjøre aktiv deltagelse hvor enn i verden man befinner seg. KV har invitert en gruppe unge mediefolk til å bidra til dette. Mellomkirkelig råd/ Kirkens nord/sør-informasjon planlegger å oversette og tilrettelegge ressursmaterieil til bruk i norske menigheter. Det vil forhåpentligvis foreligge på norsk til Kirkemøtet. De engelske utgavene finnes tilgjengelig på nettet.

Til vurdering

- Hvordan kan lokalmenighetene i Dnk inspireres til å engasjere seg i KV's generalforsamling? Hvordan kan KM og medlemmene i BDR gi inspirasjon til dette?
- Ideer til bruk av hjemmesider og sosiale medier for å gjøre generalforsamlingen tilgjengelig for medlemmene i Dnk?
- Ideer for å engasjere ungdom før og under møtet ved bruk av elektroniske medier?
- Hvilke forventninger har KM til Dnk-delegasjonens oppfølging i Dnk?

Forberedelsesmøter og Pre-Assemblies

Det vil bli arrangert et nordisk forberedelsesmøte på Granavolden i april 2013, og også andre regioner og kirkefamilier vil møtes til forberedelser i forkant av Busan.

Umiddelbart før generalforsamlingen vil det være flere 'Pre Assemblies', bl.a. for Ecumenical Disability Advocacy Network (EDAN), urfolk, ungdom og en samling som fokuserer på kjønn og likestilling (fortsatt kalt Women's Pre Assembly). Global Ecumenical Theological Institute vil også holde en konferanse knyttet opp mot Busan. Flere andre organisasjoner har valgt å legge sine møter i 2013 til Busan. Vi forventer norsk deltagelse på flere av disse arrangementene.

2.7 Forhandlinger

Selv om det er et sterkt fokus på feiring og fellesskap, vil naturligvis generalforsamlingen også preges av formelle forhandlinger. Delegatene kan se fram til 10 dager med svært hardt arbeid (og lite fritid og ekskusjonsmuligheter som andre deltakere kan glede seg til), og det pålegger dem også et oppfølgingsansvar i sine medlemskirker når de kommer hjem.

Organisasjonsendringer

Sentralkomiteen har, etter grundig behandling på to møter, blitt enige om forslag til konstitusjonelle endringer og et nytt tillegg til vedtektene som nedtegner praksis på en del områder. Endringsforslagene vil bli sendt på høring til medlemskirkene, og om nødvendig justeres ut fra responsen før de legges fram for vedtak på generalforsamlingen.

Det synes lite aktuelt at Kirkemøtet drøfter disse konstitusjonelle endringene, i og med at sentralkomiteen hvor Den norske kirke er representert, etter hardt arbeidet kom fram til enighet i denne saken.

Valg

Generalforsamlingen vil velge ny sentralkomité, leder og presidentskap (regionale presidenter). Bare delegater er valg bare. Vi forventer at Den norske kirke fortsatt vil få et medlem i sentralkomiteen, og vi har tradisjon for at det er leder av Mellomkirkelig råd som innehar dette vervet.

Rapporter og planer

Både sentralkomiteen ved sin leder Walter Altmann fra Brasil og generalsekretær Olav Fykse Tveit vil naturligvis avlegge rapporter om arbeidet siden forrige generalforsamling i 2006. Busan-møtet vil gi avgjørende føringer for KV's planer videre, men det overlates til sentralkomiteen og staben   utmeisle de konkrete planene etter Busan. I realiteten har staben allerede gjort et planarbeid for de neste år, men generalforsamlingen er suveren i å gi sine føringer, gjennom sluttdokumentet og ved å gi innspill til ulike tema og dokumenter.

2.8 Sentrale dokumenter

For at denne KM-saken ikke skal bli for omfattende, begrenser vi oss til å omtale tre dokumenter. Men et par andre skal likevel kort nevnes. (De vil sendes til KM-komitéen som behandler saken.)

Economy of Life, Justice and Peace for all blir det sentrale referansedokumentet om rettferdighet og fred. Dokumentet summerer opp den såkalte *Agape-prosessen* og programmet *Poverty, Wealth and Ecology* som ble lansert under forrige generalforsamling i Porto Alegre. Kirkem tesaken i 2008 om økonomisk globalisering knytter an til dette programmet.¹⁰ Agape ble fulgt opp gjennom programmet *Poverty, Wealth and Ecology*. Etter 2006 har det vært gjennomført en omfattende prosess med konsultasjoner på hvert kontinent, og det ble arrangert en avsluttende global konsultasjon i Indonesia i 2012. Dokumentet som foreligger nå, ble til under og etter møtet i Indonesia. Den norske kirke v/Mellomkirkelig råds Komité for internasjonale spørsmål har spilt en aktiv rolle i arbeidet med det foreliggende dokumentet.

KV's sentralkomité har foreslått at generalforsamlingen lanserer et nytt program i Busan; *Pilgrimage of Justice and Peace*. Det skal legges til rette for at KV's medlemskirker og andre partnere kan dele erfaringer og styrke sin felles innsats for en mer rettferdig og fredelig verden. Det nye programmet skal også bidra til å knytte tettere sammen arbeidet til Faith and Order og Kommissjonen for misjon og evangelisering, for å tydeliggjøre sammenhengen mellom teologi, økumenikk og diakoni. Den norske kirke er allerede involvert i KV's arbeid for fred og rettferdighet (se pkt.2.3), og vi ser for oss at dette samarbeidet kan videreføres som bidrag til det eventuelt nye programmet.

---

¹⁰ KM sak *Kirken og økonomisk globalisering* (KM 10/07)

Til vurdering

- Hva bør være Dnk prioriteringer i samarbeidet med KV om arbeid for fred og rettferdighet?
- Ønsker KM å kommentere og eventuelt anbefale justeringer i Dnks samarbeid med KV i arbeidet for fred og rettferdighet (slik det beskrives i pkt. 2.3)?

De siste årene har KV gjennomført en rekke regionale og globale konsultasjoner om diakoni. Hovedmålet har vært å utvikle en felles forståelse av diakonibegrepet, og også av hvilken rolle KV skal spille i en tid da organisasjonen ikke lenger har som oppgave å formidle økonomisk støtte til diakonale tiltak. Fokus nå er i stedet på hvordan KV kan bidra til formidling av erfaringer og innsikt, med vekt på lokalt engasjement, på diakoniens kirkelige rotfeste, på dens samfunnskritiske funksjon (profetisk diakoni) og dermed på kapasitetsbygging som en hovedoppgave. En konsultasjon i Colombo, Sri Lanka, i juni 2012 bekreftet dette fokuset og hadde som målsetting å utarbeide «teologiske perspektiver på diakoni i det 21. århundre». Det er resultatet fra dette møtet som nå foreligger som i dokumentet *Theological Perspectives on Diaconia*.

Det som kjennetegnet dokumentet, er for det første valget av perspektiv; de sårbare og marginaliserte gis en avgjørende rolle i kirkens diakoni, på en måte som viderefører den tenkningen og utviklingen som Plan for diakoni gir uttrykk for. Det brytes bevisst med tradisjonelle modeller som har gjort de fattige og sårbare til objekter for de ressurssterkes omsorg og prosjekter. Nå hevdes det at periferien representerer tro, engasjement, innsikt og kraft til forvandling

Unity Statement

Generalforsamlingens sluttdokument – budskap – vil komme i form av et *Unity Statement*. I skrivende stund foreligger kun utkastet som ble framlagt for Sentralkomiteén i aug/sept 2012, og eksekutivkomiteen som møtes i mars 2013, vil ferdigstille teksten som legges fram til behandling i Busan. Denne teksten vil foreligge på norsk på Kirkemøtet.

Enhetsdokumentet tar utgangspunkt i vår felles kristne tro slik den er fundert i Bibelen, og summerer kort opp lærdommene fra det økumeniske samarbeidet:

Christian unity, the unity of the human community and the unity of the whole creation belong together. In God's plan they are inseparable. The Church is: foretaste of new creation; called to be sign to the whole world of the life God intends for all; and instrument spreading the good news of God's kingdom of justice, peace and love.

Dokumentet peker videre på hvilke utfordringer det globale kirkefellesskapet nå står overfor:

- Will we witness together to the God of life, that the whole creation may be sustained, honoured and renewed?
- Will we work together for justice, peace and reconciliation?

- Will we continue together, seeking the visible unity of the One, Holy, Catholic and Apostolic Church, determined, wherever possible, to live that unity now?
- Will we pray together that the God of life, will lead us to justice and peace; in the Church, among all people, and in and for the whole created earth? ¹¹

Det grunnleggende spørsmålet er hvorvidt vi trenger et økumenisk fellesskap på tvers av konfesjonelle skiller, for å oppfylle kirkens oppdrag i verden. Eller kan hver enkelt kirke klare seg på egenhånd? Dette er spørsmål Den norske kirke også bør stille seg. *Unity Statement* vil bli ferdigstilt i løpet av generalforsamlingen, og Kirkemøtet inviteres til å gi innspill til Den norske kirkes delegater om det er anliggender vi ønsker å ha med i dokumentet.

Til vurdering/innspill til delegasjonen:

- Hva betyr det for Dnks selvforståelse at vi er medlem av KV?
- Hvordan kan Dnks samarbeid i KV gjøre vår kirke og det globale fellesskapet bedre i stand til å verne om livet og skaperverket og bidra til rettferdighet og fred?
- Hva betyr det økumeniske samarbeidet i KV for Dnks vitnesbyrd om evangeliet?
- Andre innspill fra KM til Dnks delegasjon til spørsmålene dokumentet reiser?

The Church: Towards a Common Vision

Dette dokumentet reflekterer over det såkalte Lima-dokumentet *Baptism, Eucharist and Ministry* (BEM) fra 1982. *The Church* er utarbeidet av Faith and Order og summerer opp erfaringer med BEM-dokumentet og framstår som et grunnlagsdokument om hvor langt vi er kommet i de økumeniske dialogene. Dokumentet reflekterer KVs selvforståelse som et fellesskap av kirker som kaller hverandre til sammen å uttrykke synlig enhet – for at verden skal tro. Det nye dokumentet er blitt til over mange år, og medlemskirkene (blant andre Dnk) og mange andre har gitt innspill underveis. Derfor er *The Church* møtt med stor forventning, og det sees som en oppfølger til KVs mest kjente økumeniske dokument så langt, det nevnte BEM-dokumentet som kom for over 30 år siden.

The Church vil få en sentral plass i diskusjonene i Busan, men det skal ikke vedtas der. Faith and Order vil sende dokumentet ut på en bred høring til KVs medlemskirker og mange andre. KV anbefaler at *The Church* oversettes til mange språk for å få til en bred samtale om det i medlemskirkene. Faith and Order vil samle opp responsen på dokumentet og legge den til grunn for sitt videre arbeid.

Teologisk nemnd under Mellomkirkelig råd og Bispemøtet vil måtte arbeide med dokumentet i høringsrunden, men det er ønskelig at det studeres bredere i Den norske kirke. Det utmerker seg ved å være en teologisk gjennomarbeidet tekst i et enkelt språk, og det er pedagogisk godt

¹¹ Begge sitater er hentet fra *Unity Statement* s. 2 og 3

tilrettelagt ved at det til hvert tema stilles gode spørsmål til videre refleksjon. *The Church* reiser en rekke problemstillinger av stor relevans for vårt arbeid med ny kirkeordning. Dokumentet diskuterer forholdet mellom den lokale og universelle kirke og reiser spørsmålet om en splittet kirke kan være troverdig i sitt oppdrag og tjeneste i verden.

Dokumentet omtaler videre forholdet mellom embete og demokratiske styringsstrukturer, forholdet mellom kirkens ulike tjenestegrupper, forståelsen av sakramentene og hvordan kirker med ulike ordninger kan forholde seg til hverandre. Dokumentet gir en nyttig påminning om at ingen lager kirkeordninger i et økumenisk vakuum, men henter lærdom fra andres erfaringer, historie og tradisjon.

Til vurdering/innsjill til delegasjonen:

- Hvordan kan Den norske kirke bruke *The Church* i arbeidet med nytt visjonsdokument og ny kirkeordning?
- Hvordan kan våre norske erfaringer bringes inn i F&Os videre arbeid med dokumentet?
- Teologisk nemnd behandlet *The Church* på sitt høstmøte i 2012, og det ble reist innvendinger mot forståelsen av diakoni i dokumentet. Er dette noe KM vil si noe om før Busan-møtet?
- Andre innsjill til dokumentet som delegasjonen skal ta med seg til Busan?

Together towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes

KVs Kommissjon for misjon og evangelisering har utarbeidet et nytt ressursdokument til Busan-møtet om misjon og evangelisering. Det er tretti år siden det forrige misjonsdokumentet kom fra KV. Det nye dokumentet er blitt til gjennom langvarige samtaler innenfor en bred økumenisk kontekst, langt ut over KVs medlemskirker og tilsluttede misjonsorganisasjoner. Dette er et dokument man ikke kan komme utenom om man er opptatt av misjon og evangelisering i dagens verden.

Misjonsdokumentet ble vedtatt av KVs sentralkomit e sensommeren 2012, og det vil bli lagt fram i Busan som et ressursdokument. Sentralkomiteen anbefalte at Kommissjonen for misjon og evangelisering gj or misjon og evangelisering i en interreligiøs kontekst til et prioritert arbeidsområde i tiden framover, og det oppfordres til nærmere samarbeid med Faith and Order om forståelsen av kirkens enhet og oppdrag.

Siden det forrige misjonsdokumentet kom fra KV i 1982 ¹² har vi opplevd store forandringer i den globale kirke. Kristentroens tyngdepunkt er forflyttet fra nord til s r og  st, og det er en voksende tilnærming mellom ulike deler av kirken, noe for eks. Global Christian Forum er eksempel på. Vi har sett en eksplosiv vekst av karismatisk kristendom, og vi møter

---

¹² *Mission and Evangelism: An Ecumenical Affirmation*, 1982

utfordringene fra en globalisert og pluralistisk verden og en ny forståelse av misjon. Dokumentet inviterer til refleksjon i et slikt forandret kirkelig landskap.

Hovedperspektivet i dokumentet er 'liv i overflod' (Joh 10.10) som uttrykk for en helhetlig innfallsvinkel til misjon. Misjon handler om alle aspekter av livet. Det er dette KM-saken i 2012 beskrev som 'holistisk misjon'. Misjon og evangelisering har med livsfylde og livsrikdom å gjøre. Derfor kan diakoni ikke skilles fra forkynnelse. Denne forståelse har sin bakgrunn i en sterk skapelsesteologi. Gud har skapt en verden som skal blomstre og utfolde seg i all sin mangfoldighet. Gud vil liv, liv i overflod.

Dokumentet peker også på den nære sammenhengen mellom spiritualitet og misjon. Spiritualitet er en kilde for misjon. Også i dette dokumentet er «transformation» (forvandling) et nøkkelbegrep slik det er i LVFs dokumenter om misjon og om diakoni.

Et viktig og nytt perspektiv i dette misjonsdokumentet er vektleggingen av at samfunnets marginaliserte er Guds hovedpartnere i misjon. Misjonens retning går derfor ikke primært fra de sterke til de svake; de marginaliserte er misjonsagenter og har en profetisk rolle og stemme som kirker må lytte til om de skal høre hva evangeliet handler om. Dette er også relevant i møtet med innvandrere og innvandremenigheter. De har bruk for ressurser og hjelp, men vi har i enda høyere grad bruk for deres glede og vitalitet.

KV er jevnlig blitt beskyldt for å være utydelig i sin forståelse av evangelisering, og for å forvandle evangelisering til kamp for rettferdighet og fred. Dette dokumentet er imidlertid befriende modig i sin utfordring til alle kristne og kirker om å være levende og dynamiske budbringere av evangeliet, og i sin understrekning av at de gode nyheter ikke først og fremst er diakonale og politiske handlinger, men Guds gjerning i Kristus Jesus. På den bakgrunn definerer man evangelisering slik: «Å dele sin tro og overbevisning med andre, å invitere dem til etterfølgelse, hva enten de tilhører andre religiøse tradisjoner eller ikke. Å dele evangeliet skal skje med både overbevisning og ydmykhet og som uttrykk for vår kjærlighet til verden». Men det skal gjøres på *Kristi måte* og i en kontekst hvor *dialog* er sentral.

Det er i dette endrede landskap at kirken er i bevegelse. En misjonal kirke inkluderer fortsatt tradisjonell misjonssendelse fra misjonsselskaper, men det begynner i det lokale: i lokale menigheter, med gudstjeneste og sakrament som sentrum. Kirkens misjonsoppdrag er primært fundert i lokalmenigheten, noe KM-saken også vektla ved å bruke begrepet «misjonerende menigheter».

Til vurdering/innspill til delegasjonen:

- Sammenlign dokumentet med KM-saken om misjon i 2011. Er det forhold i vedtaket i KM-saken om misjon fra 2011 som kan tas med til Busan?
- Hva er merverdien av å arbeide økumenisk med misjon?
- Hvordan samarbeide om misjon i Norges Kristne Råd?
- Misjon i en interreligiøs kontekst, misjon og religionsdialog (jf. KM-vedtak 2011)

- Internasjonale menigheter, (jf. KM-sak om kristne innvandrere)
- Andre innspill til dokumentet som delegasjonen skal ta med seg.

3 Konferansen av europeiske kirker – bakgrunn og visjon

3.1 Hva er KEK?

Kirkesamarbeidet i KEK er basert på en stor økumenisk visjon. I 2001 ga den nære dialogen mellom KEK og Den romersk-katolske europeiske bispekonferansen i Europa ut visjonsdokumentet *Charta Oecumenica*¹³. Dokumentet representerer den bredeste kirkelige økumeniske samarbeidsplattformen i Europa og presenterer en visjon og retningslinjer for videre samarbeid i felles tjeneste for evangeliet.

WE BELIEVE IN "ONE HOLY CATHOLIC AND APOSTOLIC CHURCH

(Make) every effort to maintain the unity of the Spirit in the bond of peace. There is one body and one Spirit, just as you were called to the one hope of your calling, one Lord, one faith, one baptism, one God and Father of all, who is above all and through all and in all" (Ephesians 4:3-6)

1. Called Together to Unity in Faith

With the Gospel of Jesus Christ, according to the witness of Holy Scripture and as expressed in the ecumenical Nicene-Constantinopolitan Creed of 381, we believe in the Triune God: the Father, Son and Holy Spirit. Because we here confess "one, holy, catholic and apostolic church" our paramount ecumenical task is to show forth this unity, which is always a gift of God.

Fundamental differences in faith are still barriers to visible unity. There are different views of the church and its oneness, of the sacraments and ministries. We must not be satisfied with this situation. Jesus Christ revealed to us on the cross his love and the mystery of reconciliation; as his followers, we intend to do our utmost to overcome the problems and obstacles that still divide the churches.

We commit ourselves

- to follow the apostolic exhortation of the Letter to the Ephesians and persevere in seeking a common understanding of Christ's message of salvation in the Gospel;
- in the power of the Holy Spirit, to work towards the visible unity of the Church of Jesus Christ in the one faith, expressed in the mutual recognition of baptism and in eucharistic fellowship, as well as in common witness and service.

Fra Charta Oecumenica

¹³ Se: www.ceceurope.org

KEKs arbeid er ledet av den valgte sentralkomiteen mellom generalforsamlingene. Til daglig ledes arbeidet av generalsekretariatet, som p.t. er plassert i Genève. I tillegg er KEK organisert gjennom tre kommisjoner fordelt på tre kontorer i Genève, Brussel og Strasbourg:

Churches in Dialogue-kommisjonen er ansvarlig for organisering av læresamtaler og kirkedialoger, felles misjonsarbeid og misjonsforskning samt religionsdialog. Kommisjonen samarbeider med andre organisasjoner, bl.a. den katolske bispekonferansen i Europa, Community of Protestant Churches in Europe (CPCE) og Porvoo-fellesskapet, for å legge til rette for bilaterale kirkesamtaler. Kommisjonen har kontorer i Genève.

Church and Society-kommisjonen arbeider med en rekke samfunnsrelaterte utfordringer som menneskerettigheter, fred, klima og miljø, samt fattigdomsspørsmål. Kommisjonen jobber også med advocacy og politisk lobbyvirksomhet overfor de europeiske politiske institusjonene på vegne av medlemskirkene. Kommisjonen samarbeider med en rekke nasjonale, regionale og internasjonale organisasjoner, bl.a. det katolske COMECE, CPCE, og Kirkenes verdensråd, samt diakonale organisasjoner som Eurodiaconia, ACT Alliance og Aprovev. Kommisjonen har kontorer i Brussel.

Churches Commission for Migrants in Europe (CCME) er en selvstendig organisasjon som jobber tett med KEK, og derfor ofte regnes med under ”paraplyen”. CCME jobber med en rekke saker knyttet til integrerings- og migrasjonsspørsmål i samfunn og kirke, som samfunnsrettigheter, minoritetsspørsmål, arbeidsrettigheter, menneskehandel, nye menighetsdannelser og annet. I tillegg til de fleste medlemskirkene i KEK har CCME en rekke migrantkirker som medlemmer. CCME er lokalisert i Brussel.

Samarbeidet med den romersk-katolske kirke er et annet viktig samarbeidsområde. KEK har et formelt samarbeid med de katolske bispekonferansene i Europa (CCEE) gjennom Joint Commission. I tillegg til selve dialogen har dette samarbeidet resultert i tre større økumeniske kirkekonferanser, European Ecumenical Assemblies (i Basel i 1989, Graz i 1997 og Sibiu 2007). Fra KEKs side ledes samarbeidet av generalsekretariatet i Genève. Også kommisjonene samarbeider med flere katolske organisasjoner i Europa, og gjennom enkeltprogrammer og prosjekter i regionen samarbeides det med katolske organisasjoner og bispekonferanser.

3.2 Den norske kirkes engasjement i KEK:

- Den norske kirke har ikke hatt noe medlem i dialogkommisjonen de senere år, men vi har tatt del i de anglikanske og lutherske kirkenes dialog med ortodokse kirker i Europa. Dialogen har særlig jobbet med spørsmålet om gjensidig anerkjennelse av hverandres dåp. Denne dialogen har vært lagt til rette av KEK i samarbeid med Community of Protestant Churches in Europe og Porvoo-kirkene.
- En representant for Den norske kirke har vært medlem i en arbeidsgruppe om religionsdialog frem til den avleverte sin rapport i 2011. Det er ventet at dette arbeidet får fornyet fokus etter generalforsamlingen i 2013.

- Mellomkirkelig råd har, delvis sammen med Areopagos og NMS, støttet KEKs misjonsforskningsprosjekt med et årlig beløp. En delrapport om misjon og nyere kirkedannelser ble levert i 2007, og en delrapport om misjon og kirker i diasporaen ble levert i 2011. Det er uklart om dette arbeidet får midler til å fortsette.
- Kirkerådet og Den norske kirkes nord/sør-informasjon deltar aktivt i miljøarbeidet i ECEN-nettverket (European Christian Environmental Network), som KEK er sekretariat for. Nettverket samler representanter for kirker og organisasjoner som jobber for miljø og klimaspørsmål gjennom konsultasjoner og konferanser, og bidrar med ressursmateriale til kirkene.
- Den norske kirke har videre bidratt mye inn i KEKs arbeid med økonomisk globalisering. Etter Kirkenes verdensråds generalforsamling i 2007 tok KEK initiativ til et større bilateralt samarbeid med Konferansen av kirker i Latin-Amerika og Karibien (CLAI). Gjennom en rekke konsultasjoner og et betydelig arbeid nedlagt av en skrivegruppe, resulterte dette i et grundig ressursmateriale som bidrag til Kirkenes verdensråds programarbeid «Poverty, Wealth and Ecology». I tillegg til å ha et medlem i arbeidsgruppen, var Den norske kirke vertskap for en av konsultasjonene i 2009.
- En representant for Den norske kirke ledet arbeidsgruppen om menneskerettigheter frem til 2008. Temaet menneskerettigheter er et svært utfordrende område for KEK, ettersom medlemskirkenes oppfatning av menneskerettighetenes betydning varierer. De senere år har fokus vært spesielt rettet mot religionsfrihet, og det er ventet at dette arbeidet får sterkere fokus også i årene som kommer.
- Den norske kirke har vært representert i Churches Commission for Migrants in Europe (CCME), som også har hatt et nært samarbeid med Flerkulturelt kirkelig nettverk. CCME bidrar med viktige ressurser og erfaringer inn i kirkenes arbeid med inkludering av immigranter og samarbeid med migrantmenigheter.

Men samarbeidet innebærer også store utfordringer. I praksis utfordres europeisk økumenikk av historiske og teologiske ulikheter mellom kirkene, som igjen øker behovet for bilaterale og konfesjonelle samtaler. I tillegg skaper nye samfunnsmessige utfordringer i Europa behov for nye samarbeidsdannelser mellom særlige interessegrupper. I Europa har det derfor oppstått en rekke økumeniske organisasjoner, nettverk og bilaterale samtaler som delvis understøtter arbeidet i KEK, og delvis utfordrer eller erstatter deler av KEK. Både for KEK og medlemskirkene betyr dette et økt press på ressurser. I tillegg har KEK slitt med sin egen ledelses- og samarbeidsstruktur. Det har derfor lenge vært behov for en ny gjennomtenkning av KEKs rolle, hva organisasjonen skal være, og hvordan den best kan organiseres for å møte de utfordringer og behov kirkene i Europa har i dag.

3.3 Generalforsamlingen i Budapest

Den neste generalforsamlingen finner sted i Budapest, Ungarn, fra 3.-8. juli 2013. Generalforsamlingens hovedoppgave blir å vedta forslag til strukturendringer i KEK. Som følge av de vedtatte strukturendringer må generalforsamlingen legge føringer for videre arbeid med revisjon av KEKs lover. I tillegg må generalforsamlingen velge ny sentralkomité

eller nytt styre eller vedta en overgangsordning og enes om en tidsplan for gjennomføringen av strukturendringene. Ikke minst må generalforsamlingen på vegne av medlemskirkene bekrefte sin helhjertede støtte til fortsatt bredt økumenisk samarbeid i Europa gjennom KEK.

For den norske delegasjonen innebærer dette mye forarbeid. Det er mange dokumenter som omhandler organisasjonens visjoner, oppgaver, struktur og lovverk som den enkelte delegat skal gjøre seg kjent med. Samtidig er det viktig å ha Den norske kirkes overordnede mål og globale økumeniske interesser i bakhodet. Nettopp fordi den aktuelle generalforsamlingen i KEK er så avgjørende for organisasjonens fremtid og for det brede kirkesamarbeidet i Europa, vil det være viktig for Den norske kirkes delegater å ha Kirkemøtet i ryggen.

Den norske kirkes delegasjon i Budapest

Delegater

1. Elise Sandnes, medlem av MKR og KEKs sentralkomité, delegasjonsleder
2. Erlend Rogne, medlem av MKR og KEKs sentralkomité
3. Biskop Tor Berger Jørgensen, BMs representant
4. Andreas Henriksen Aarflot, medlem av MKR og ungdomsdelegat
5. Raag Rolfsen (forslag), medlem av arbeidsgruppe i Church and Society-kommisjonen

Rådgivere:

Berit Hagen Agøy, generalsekretær i MKR
Beate Fagerli, seniorrådgiver i MKR, medlem av generalforsamlingens planleggingskomité.

3.4 Omstrukturering av Konferansen av europeiske kirker (KEK)

På KEKs generalforsamling i 2009 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle utarbeide forslag til omorganisering av KEK. Et omfattende forslag ble presentert sentralkomiteen i 2011, og sendt ut på høring blant medlemskirkene. Den norske kirke har gjennom sine representanter i sentralkomiteen, i KEKs kommisjoner og arbeidsgrupper, og i nært samarbeid med de nordiske medlemskirkene i KEK utarbeidet og sendt sitt høringssvar i juni 2012. En gjennomgang av medlemskirkenes høringssvar ligger til grunn for sentralkomiteens endelige revisjonsforslag fra desember 2012.

Forslaget til revisjon skal behandles på KEKs generalforsamling 3.-8. juli 2013. Det er ventet at revisjonen vil medføre en omfattende forenkling av organisasjonsstrukturen. Gjennom sine representanter har Den norske kirke fulgt prosessen tett og støttet en slik strukturforenkling, samtidig som det har vært fremholdt et tydelig ønske om å ivareta det verdifulle arbeidet og den brede økumeniske visjonen og kirkeplattformen organisasjonen representerer i Europa.

I tillegg til arbeidet med høringssvar vil den norske delegasjonen delta på et felles nordisk formøte for generalforsamling 28.-29. januar 2013 før selve generalforsamlingen. Et eget forberedelsesmøte for ungdomsdelegater finner sted to dager før selve generalforsamlingen. I

t tillegg planlegger de nordiske delegasjonene å møtes ved behov under selve generalforsamlingen.

Før KEKs generalforsamling i 2009 ble det fremmet et forslag fra den evangeliske kirke i Tyskland om en radikal omstrukturering av KEK. I korthet innebar forslaget å legge ned to av tre kontorer og alle kommisjoner, men beholde et felles kontor i Brussel med særlig ansvar for saker i de europeiske institusjonene som berører medlemskirkene. Forslaget vakte sterke reaksjoner hos mange medlemskirker og ble hovedsak på generalforsamlingen.

Medlemskirkene hadde forskjellige grunner til å reagere. For mange av de ortodokse medlemskirkene ville en nedleggelse av Churches in Dialogue-kommisjonen (med sete i Genève) innebære at deres hovedbegrunnelse for medlemskap i KEK ville falle bort. For andre medlemskirker ville en reduksjon av KEK til et lobbykontor for europeisk politikk gjøre organisasjonen irrelevant. For mange små kirker og minoritetskirker ville forslaget innebære enda mindre mulighet til demokratisk påvirkning av europeisk økumenisk samarbeid, ettersom de fleste valgte organer ville falle bort.

De nordiske og baltiske delegasjonene forstod behovet for å forenkle KEKs struktur og skjære ned på ressursbehovet. Men samtidig anså en at forslaget innebar en reell fare for en faktisk nedleggelse av KEK som en bred økumenisk plattform. De nordiske og baltiske delegasjonene forhandlet med den tyske delegasjonen og fremmet et alternativt forslag som innebar et grundig arbeid for omstrukturering av organisasjonen, uten umiddelbar nedleggelse av hele strukturen. Et flertall i generalforsamlingen gikk med på forslaget, og det ble nedsatt en arbeidsgruppe, *Revision Working Group*, som skulle utarbeide forslag til ny struktur av organisasjonen.

I desember 2011 ble forslaget fra Revision Working Group overlevert sentralkomiteen, som behandlet det i januar 2012. Forslaget ble sendt på høring til KEKs medlemskirker våren 2012. Høringsdokumentet inneholder to hoveddeler. Første hoveddel gir en analyse av kirkenes situasjon i Europa og forventede fremtidige utfordringer. Videre presenteres forslag til ny strategi, organisasjonsmodell, finansiering og nytt lovverk. Andre hoveddel presenterer arbeidsmetodene, og en analyse og evaluering av KEKs historiske og nåværende strategi, ledelsesstruktur og prosesser. Til sist følger et detaljert spørreskjema som kirkene ble bedt om å besvare.

Hovedinnhold i forslaget til omstrukturering

Analysen gir en god fremstilling av enkelte aktuelle politiske og samfunnsmessige utfordringer Europa som region står overfor. Men dokumentet forholder seg i mindre grad til den økumeniske dialogen og kirkenes egen situasjon, Visjonen for økumenisk samarbeid er i hovedsak basert på den eksisterende visjonserklæringen til KEK og innebærer ingen egentlig ny visjon. I tillegg er Charta Oecumenica, et bredt basert veikart for økumenisk samarbeid i Europa, i liten grad konsultert. Forslaget til omstrukturering er konkret og begrunnet og inneholder følgende hovedendringer:

- Det foreslås en kraftig reduksjon i ledelsesstruktur. Sentralkomiteen på 40 medlemmer foreslås kuttet til et styre på 12 valgte personer.

- De faglige kommisjonene, som til dels er ganske store, foreslås lagt ned og erstattet av avdelinger underlagt ett hovedkontor og styret. Eventuelle arbeidsgrupper kan oppnevnes av styret.
- Dagens tre kontorer foreslås slått sammen til ett hovedkontor i Brussel for å bedre kommunikasjon og samarbeid mellom ledelse og organisasjonens ulike arbeidsområder.

Bakgrunn for og hovedinnhold i Den norske kirkes høringssvar

Representanter for sentralkomiteemedlemmer og medlemmer av kommisjoner og arbeidsgrupper i KEK møttes i april 2012 for å diskutere forslaget og informere om de forskjellige kirkenes vurderinger av forslaget. Møtet ga inntrykk av relativt stor enighet blant de nordiske kirkene, som i hovedsak ønsker å moderere forslaget til hovedendringer. Alle de nordiske medlemskirkene anser kirkesamarbeid om politiske og etiske samfunnsspørsmål som viktige, men en del av disse oppgavene ivaretas også av andre organisasjoner. KEKs eksistensberettigelse knyttes i større grad til det å være den bredeste multilaterale økumeniske organisasjonen i Europa. Selv om det er en vanskelig oppgave å ivareta en så bred økumenisk dialog, vil kirkenes behov for en slik plattform i Europa bestå.

I etterkant av møtet ble høringssvar fra Den norske kirke utarbeidet i samarbeid med sentralkomiteens to medlemmer. Høringssvaret ble vedtatt med noen endringer på Mellomkirkelig råds møte i mai 2012. Høringssvaret inneholder følgende hovedinnspill:

- Den norske kirke takker for arbeidet og støtter en omstrukturering og forenkling av KEKs organisasjon.
- Den norske kirke støtter en reduksjon av sentralkomiteen. Den norske kirke ser ingen stor forskjell på å kalle øverste styringsorgan mellom to generalforsamlinger for sentralkomité eller styre (Governing Board). Men Den norske kirke foreslår å beholde et minimum på 20 medlemmer i et slikt styringsorgan for å sikre større representasjon og valgbarhet blant medlemskirkene, ikke minst representasjon av mindre medlemskirker.
- Den norske kirke støtter ikke uten videre forslaget om å legge ned kommisjonene, siden disse sikrer økt deltakelse og demokrati. I tillegg har de fungert som viktige faglige organer for KEK og medlemskirkene, en funksjon som bør ivaretas på en eller annen måte i den nye strukturen. Den norske kirke foreslår derfor å beholde kommisjonene, eller erstatte dem med fagorganer, men begrense deres størrelse av ressursmessige hensyn. En nedleggelse av kommisjonene ville komplisere det strukturelle forholdet til Churches Commission for Migrants in Europe, som er en autonom kommisjon med eget medlemskap. Det vil være viktig for KEK å ivareta det nære forholdet til denne kommisjonen.
- Den norske kirke støtter forslaget om å samle KEKs kontorer under ett hovedkontor ledet av en direktør/generalsekretær, både fordi det vil spare store ressurser, men også fordi det vil lette organisasjonens interne kommunikasjon. Forslaget vil innebære en flytting av generalsekretariatet og Churches in Dialogue-kommisjonen fra Genève til Brussel. Men Den norske kirke ønsker ikke noe lovendringsforslag som hindrer muligheten for å ha mindre desentraliserte samarbeidskontorer. Det betyr at KEKs lille

kontor med ansvar for saker relatert til Europaparlamentet i Strasbourg kan opprettholdes.

Kirkemøtet bør være bevisst på at Den norske kirke alt har avgitt høringsvar om organiseringen av KEK. De signaler Kirkemøtet ønsker å gi til delegasjonen, må ta hensyn til dette.

3. Økonomiske/administrative konsekvenser

Arbeidet med generalforsamlingen i 2013 vil gis prioritet i Kirkerådets avdeling for økumenikk og internasjonale spørsmål (MKRs sekretariat) både i 2013 og 2014. Også de øvrige avdelingene i vil bli involvert i dette arbeidet, ikke minst kommunikasjonsavdelingen. Det vil skje med dagens stabsressurser.

3.1 Kirkens verdensråd

KV forventer og budsjetterer med at de største medlemskirkene, slik som Den norske kirke, bidrar med et beløp tilsvarende det man gir i årlig kontingent som ekstrabevilgning til generalforsamlingen. Dette skjedde ved forrige generalforsamling i 2006 da Den norske kirke gav en ekstrabevilgning på CHF 305.125. (Dette kom i tillegg til den ordinære kontingenten og programstøtte). Denne støtten går primært til å sponse fattige kirkers deltagelse.

KV gir i brev av 14.11.2012 uttrykk for en forventning om at Den norske kirke bidrar med CHF 305.125 til generalforsamlingen i 2013, et beløp som tilsvarer kr 1.8 millioner. Det vil være et uheldig signal fra Den norske kirke om vi ikke gir et solid bidrag også til denne generalforsamling, særlig fordi Den norske kirke relativt sett er en av KVs aller rikeste medlemskirker, og fordi KV nå ledes av en generalsekretær foreslått av og med forventet støtte fra Den norske kirke. For å dekke denne utgiften er det foreslått lagt inn kr 500.000 i OVF budsjettet i en 3-års periode (2013-15).

I tillegg må vi dekke alle utgifter knyttet til delegasjonen fra Den norske kirke. Et rimelig anslag er at den vil bestå av 10 medlemmer som hver vil koste kr 33.000, til sammen ca. kr 330.000. Dette dekker konferanseavgift, opphold og reise. I tillegg kommer forventede kostnader til forberedelsesmøter på kr. 25.000.

Det trengs også kr 150.000 på KR's driftsbudsjett til å oversette og videreformidle materiell fra KVs generalforsamling til menighetene, slik det har vært gjort ved de tidligere generalforsamlingene. Hovedtyngden av dette arbeidet vil skje i etterkant, i 2014.

3.2 Konferansen av europeiske kirker

Den norske kirke har bidratt med kr 150.000 over to år til KEKs generalforsamlings sparefond.

I tillegg må vi dekke alle utgifter knyttet til delegasjonen fra Den norske kirke. I budsjettet for 2013 anslås at kostnadene vil dekke en delegasjon på ti medlemmer som hver vil koste kr 20.000, til sammen kr 200.000. I tillegg kommer forventede kostnader til forberedelsesmøter på kr. 25.000.

Vedlegg:

Den norske kirke i den økumeniske bevegelse - et kort overblikk

GLOBALT

<p><i>Det lutherske verdensforbund</i> Etablert 1947 Norske medlemmer i LVFs råd: Helga Haugland Byfuglien og Jenny Skumsnes Moe</p>	<p>Konfesjonell verdensfamilie. Alle medlemskirkene er i alter- og prekestolfelleskap med hverandre. Driver et omfattende humanitært arbeid.</p>
<p><i>Kirkenes verdensråd</i> Etablert 1948 Norsk medlem i KV's sentralkomité: Kjetil Aano Generalsekretær: Olav Fykse Tveit</p>	<p>Felleskap av ortodokse, gammelkatolske og protestantiske kirker, med nært samarbeid med kirkelige humanitære organisasjoner. Den katolske kirke er medlem av Faith and Order-kommisjonen.</p>
<p><i>Ecumenical Advocacy Alliance</i> Etablert 2000</p>	<p>Nettverk av kirker og kristne organisasjoner som informerer og påvirker myndigheter, næringsliv og institusjoner, særlig når det gjelder handel, mat og hiv/aids.</p>
<p><i>ACT Alliance</i> Etablert 2010 Kirkens Nødhjelp er medlem fra norsk side.</p>	<p>Globalt bistandssamarbeid mellom mer enn 130 diakonale organisasjoner med kirkelig bakgrunn.</p>

REGIONALT

<p><i>Konferansen av europeiske kirker</i> Etablert 1959 Norske medlemmer i KEKs sentralkomité: Elise Sandnes og Erlend Rogne</p>	<p>Felleskap av ortodokse, gammelkatolske og protestantiske kirker i Europa. Danner en såkalt Regional Ecumenical Organization (REO) i samarbeidet med Kirkenes verdensråd. Arbeider særlig med sosialetiske utfordringer og teologiske dialoger.</p>
--	---

<p><i>Porvoo Fellesskapet</i> Etablert 1996 Norsk sekretær: Beate Fagerli</p>	<p>Kirkefellesskap (church communion) mellom de anglikanske kirkene på De britiske øyer og de lutherske kirkene i Norden og Baltikum (med unntak av Latvia).</p>
<p><i>Fellesskapet av protestantiske kirker i Europa (CPCE / GEKE)</i> Etablert 1973 (Leuenberg fellesskapet) Norsk medlemskap fra 2000 Norsk varamedlem i rådet: Kristin Graff-Kallevåg</p>	<p>Fellesskap av reformerte, unerte og lutherske kirker i Europa basert på Leuenberg-konkordien. Legger vekt på teologisk utviklingsarbeid i protestantisk sammenheng og i økumeniske samtaler.</p>

NASJONALT

<p><i>Norges Kristne Råd</i> Opprettet i 1992. Fusjonerte i 2006 med Norges Frikirkeråd (opprettet 1902). Den norske kirke har tre medlemmer i styret.</p>	<p>Norges Kristne Råd (NKR) er et nasjonalt økumenisk råd for norske kirkesamfunn. Samarbeidet gjelder blant annet religionspolitikk i Norge, flyktningesaker, fred og miljø, Midtøsten-engasjement.</p>
<p><i>Den Evangelisk Lutherske Frikirke</i> Medlem av Det lutherske verdensforbund fra 2005</p>	<p>Den norske kirke og Frikirken er i kirkefellesskap gjennom LVF, og samarbeider gjennom Den norske nasjonalkomiteen av LVF og i andre sammenhenger.</p>
<p><i>Metodistkirken i Norge</i></p>	<p>Den norske kirke og Metodistkirken i Norge er i kirkefellskap basert på avtalen "Nådens Fellesskap" (1994). Relasjonen og samarbeidet ivaretas i dag gjennom Samarbeidsrådet <i>Nådens Fellesskap</i></p>
<p><i>Den katolske kirke i Norge</i></p>	<p>Samarbeid med Den norske kirke i KATLUSA: Katolsk luthersk samtalegruppe</p>